

INTERVIEW Kool wil met Museum van de Geest breed publiek bereiken

'Expositie over Cobain en Avicii zal aanspreken'

Marije Kool, de nieuwe directeur van Museum van de Geest, vertelt met liefde over de tijd dat ze met haar moeder naar het stadion ging om Ajax te zien spelen. Daarnaast kwam ze als kind veel in musea, bijvoorbeeld het Stedelijk Museum waar haar opa werkte. Voetbal en kunst. Werelden die nogal ver uiteen lijken te liggen.

Jaap Timmers
jaap.timmers@medialhuus.nl

Haarlem ■ In de visie van Marije Kool (1977) liggen voetbal en kunst juist dicht bij elkaar. De nieuwe directeur heeft een open en nuchtere blik op de kunstwereld en vertelt met flair wat zij en haar medewerkers gaan doen om van het Museum van de Geest tot een succes te maken.

Voordien was zij zakelijk directeur van Teylers Museum en het Zaanse Museum. Ze is ambitieus en heeft een ijzersterke reputatie opgebouwd, onder meer door een publiekssucces te maken van het Zaanse Museum op de Zaanse Schans. Bij Museum van de Geest, dat financieel in zwaar weer verkeert, werd reikhalzend uitgezien naar haar komst.

Airbags De start verliep anders. Tijdens een autorit in maart botste haar wagen tegen een lantaarnpaal. De airbags van de auto vulden zich met lucht en stootten tegen haar hoofd. De gevolgen vielen mee, zo leek het. Een week later bleek ze een flinke hersenschudding te hebben. Ze had tijd nodig om te herstellen. „Het was niet mijn bedoeling om zo'n persoonlijke introductieperiode bij het museum te hebben, maar het geeft mijn start wel een nog diepere lading.” Tot haar vreugde werd ze op 1 juli begripvol en met open armen ontvangen door de mensen van Museum van de Geest. Als we haar spreken, begin september, gaat het een stuk beter met haar, vertelt ze.

Kwetsbaar hoofd Ze was tegenover de personeelsleden direct open over de gebeurtenissen, en legde een verband tussen de gevolgen van het auto-ongeluk, het herstel en het belang van Museum van de Geest. „Wat mij is overkomen, inclusief de schaamtegevoelens die ik had, is precies waar dit museum over gaat. Ik heb zelf ervaren hoe kwetsbaar je hoofd is; dat je van het ene op het andere moment niets meer kan. Dat gaat verder dan alleen het werk, het nadenken, maar ook het lopen, het praten, alles eigenlijk.” Het 'kunstwerk in ons hoofd' kan normaal gesproken zoveel aan, zegt ze, maar nu haperde het.

Marije Kool was al niet zo'n fan van autorijden. Ze doet veel op de

fiets. „Ik woon in de Zaanstreek en kom graag met de fiets naar Haarlem toe, wat ik ook al deed toen ik bij Teylers Museum werkte.” Een afstand van twintig kilometer, die ze op een elektrisch rijwiel aflegt. „Omdat ik al een leven lang fiets, was dat heerlijk om tot rust te komen, mentale rust. De route naar Haarlem loopt helemaal door het groen. Zo zet ik de drukte van me af.”

Schilderij

Tot 2015 had Marije Kool een eigen bedrijf en liet ze zich inhuren door culturele organisaties. Dat jaar kreeg Kool van het Zaanse Museum opdracht een nieuw verworven schilderij van Claude Monet onder de aandacht te brengen. „Daar had ik een week de tijd voor. Een hectische en mooie tijd. Samen met directeur Jan Hovers hebben we in het toen nog bescheiden museum iets groots kunnen brengen. Claude Monet is in 1871 vier maanden in de Zaanstreek geweest, hij heeft daar zijn meest productieve periode gehad en realiseerde vijftientig Zaanse landschappen en een aantal tekeningen. Dat deed hij op een kantelpunt in de tijd, vlak voor de industrialisatie. Hij bracht de vele molens in beeld, voordat deze in groten getale gesloopt werden en plaats maakten voor fabrieken. Een van deze schilderijen, handelend over een tijd die nadien voorgoed verdwenen was, heeft het museum kunnen kopen.”

Doorpakken

Directeur Hovers vroeg of ze wilde blijven. „Als we dit al in een paar dagen tijd voor elkaar krijgen, zei hij, dan kunnen we nog veel meer dingen doen.” Ze kwam in dienst bij het museum en werd vrij snel zakelijk directeur. Hovers en Kool pakten door. Ze gaven het museum, dat voorheen 'nog met de rug naar de toeristische Zaanse Schans' stond, een plek te midden van de trekpleister.

Op verschillende locaties van de schans openden zij dependances. Kool ontwikkelde de 'Zaanse Schans Card' waarmee toeristen de culturele bezienswaardigheden met één kaart konden bezoeken in het verder gratis toegankelijke gebied. In korte tijd stegen de bezoekersaantallen van het Zaanse Museum en de dependances aanzienlijk en kreeg het museum bovendien een financiële impuls,

ook door extra steun van de gemeente Zaanstad. „Toen ik in 2020 wegging naar Teylers Museum was het bezoekersaantal van de Zaanse musea, van 70.000 in 2015 naar 200.000 in 2020.”

Dit wapenfeit brengt haar naar Haarlem.

Het publiek

Wanneer werd ze zich bewust van deze nieuwe kijk op kunst beleven? Ze studeerde museologie aan de Universiteit van Amsterdam en voegde daar een propedeuse kunstgeschiedenis en geschiedenis aan toe. „Al tijdens mijn studie kwam ik erachter dat veel musea te weinig denken vanuit het publiek. Het is een beetje kort door de bocht hoor, maar het is vaak zo dat een museum iets bedenkt en de bezoekers dat dan maar leuk moeten vinden.”

Marije Kool draait dat om. „Ik begin met de vraag, 'Voor wie doe je het?' En dat als uitgangspunt nemen voor alles wat je doet, wanneer je het doet, waarom je het doet en op welke manier je een evenement in de markt zet.”

„Tijdens mijn studie museologie schreef ik een nota over het toen net geopende Ajax Museum, dat was op de universiteit eigenlijk niet done. Er was dus een enorm gat tussen de brede publieke interesse en de kunst- en cultuursector. Ik vind het interessant om die werelden naar elkaar toe te brengen. De kloof volledig dicht is misschien niet mogelijk, maar ik vind dat er geen arrogantie omheen hoeft te zitten. Bovendien vind ik dat je verplicht bent te proberen om met publiek geld een brede doelgroep aan te spreken. Dat is vaak goed mogelijk.”

Museum van de Geest is in 2005 gestart met privaat geld van de GGZ-instellingen. Structurele publieke bijdragen van de gemeente heeft het museum nooit ontvangen. „We zijn ongelooflijk blij met de hulp die na de reddingsactie vorig jaar vanuit de gemeente Haarlem en andere organisaties en particulieren is gekomen. Zonder die hulp was het museum nu gesloten geweest.”

Kwetsbaar

De regionale GGZ-instellingen zijn de Founding Fathers van het museum. Hun bijdragen lopen de laatste jaren terug. „Daar ben ik nu wel mee in gesprek en dan leg ik

Marije Kool in een van de zalen van het Museum van de Geest.

ons museale verhaal uit. Het behoud van elke museumcollectie kost geld, hoe goed je het zakelijk gezien ook doet.” Subsidies uit particuliere fondsen komen enkel ten goede aan tijdelijke projecten zoals het organiseren van tentoonstellingen. Te lang dreef Museum van de Geest op eenmalige en tijdelijke hulp, en werd daardoor kwetsbaar.

Het museum is op zoek naar particuliere financiers om het in ieder geval tot en met 2028 te redden. Kool heeft bijvoorbeeld contact gezocht met 'commerciële bedrijven die ook een tak voor goede doelen hebben'. Daarnaast gaat ze met de gemeente Haarlem in gesprek voor een structurele subsidie voor de lange termijn vanaf 2028.

Belangrijkste

„Museum van de Geest is misschien wel het meest relevante museum van Nederland. Eén op de vier mensen heeft in zijn omgeving te maken met mentale gezondheid. Bedrijven hebben te maken met verzuim door mentale gezondheid, het mentaal welzijn van jongeren daalt steeds verder als gevolg van bijvoorbeeld de internationale verhoudingen, de klimaatcrisis, of de druk van social media. En inmiddels is dementie volksziekte nummer 1.”

Wat gaat het museum doen? Het zal organisaties en bedrijven uitnodigen om naar Museum van de Geest te komen. De ervaring leert

Het eeuwenoude Dolhuys. De nieuwe directeur wil dit gebouw laten 'stralen'.
ARCHIEFFOTO UNITED PHOTOS

dat dit een ideale setting is om – geprikkeld door een expositie – met elkaar te praten over mentale gezondheid. Dat ondervond Kool persoonlijk, toen ze vorig jaar met haar collega's van Teylers Museum op bezoek was. „Dat was een enorme eyeopener voor me.” Die ervaring droeg eraan bij dat ze voor Museum van de Geest wilde gaan werken.

Meer lucht

Marije Kool realiseert zich dat 'mentale gezondheid bespreekbaar maken' een uitdaging is bij het grote publiek. „We mogen er wel

wat meer lucht omheen gaan brengen. Zonder het onderwerp te kort te doen.”

„In de zomervakanties willen mensen iets leukers doen met het gezin.” Ze vroeg haar team deze zomer meteen om gezinsactiviteiten te organiseren, denk aan rondleidingen en speurtochten. „Dat was nog minimaal, maar we hebben al veel meer gezinnen ontvangen. Dit willen we blijven doen.” „Volgend jaar zomer sluiten we ons aan bij de Special Olympics in Haarlem.” Dit is Nederlands grootste sportevenement voor mensen met een verstandelijke beperking

te houden in juni. „We gaan een tentoonstelling organiseren met foto's van de deelnemers, en daarnaast een activiteitenprogramma waarin we een connectie maken tussen sport en mentale gezondheid, wellicht in samenwerking met de Johan Cruijff Foundation.”

„Op een luchtige manier een boost geven aan mentale gezondheid.” Op zaterdag 11 oktober zet het museum een sponsorloop – getiteld 'Walk and Talk' – op touw in stadspark De Bolwerken, waarin het museum ligt. Tijdens de wandeling kan worden gesproken over mentale gezondheid, en ondertussen wordt geld voor het museum bijeengebracht. „Hopelijk wandelen we met veel mensen uit Haarlem dwars door het park én door het museum.”

Rond deze tijd ontvangen veel buurtbewoners van het museum een flyer in de bus met de vraag om naar Museum van de Geest te komen tijdens de landelijke Burendag (27 september). „Ik zal dan graag iedereen ontvangen en kennis maken, maar ook zeggen: kom hier eens vaker, bijvoorbeeld om te lunchen.”

Kurt Cobain

Er staan meer dingen op stapel. In januari 2026 volgt een tentoonstelling over 'De kunst van het ouder worden'. „Doe ik er nog wel toe als oudere? Mag ik er ouder uitzien? Ben ik voor mijn bedrijf nog waarste sportevenement voor mensen met een verstandelijke beperking

Het jaar 2027 staat in het teken van een bijzondere tentoonstelling over muziek en mentale gezondheid. „Die gaat over grootheden uit de muziekwereld zoals Amy Winehouse, Kurt Cobain, Avicii (Tim Bergling) en nog veel meer, ook oudere artiesten, die allemaal tegen de grenzen van hun mentale gezondheid aanliepen. Ze konden hun problemen en klachten wel kwijt in hun muziek, maar konden als mens in de samenleving niet overleefd blijven. Ik denk dat we daarmee een thema hebben dat veel mensen aanspreekt, en waar je tegelijk de ernst van het onderwerp kunt aanroeren.” De opening is in januari 2027.

Het Dolhuys

Verder wil Marije Kool het gebouw 'het Dolhuys' – uit 1319 en een van de oudste gebouwen van Haarlem, veel steviger onder de aandacht brengen en laten stralen, inclusief de historische verhalen. Ze is trots op het Dolhuys als plek, maar is voorstander van het behoud van de naam 'Museum van de Geest', omdat dit de uiteenlopende thema's rond mentale gezondheid beter dekt.

In het Outsider Art Museum (aan de Amstel in Amsterdam) begint op 4 oktober het programma 'Vier je dier' bij de tentoonstelling Animal Therapy, die daar nog tot begin maart 2026 te zien is. Daarna volgt in Amsterdam een tentoonstelling met topstukken uit de outsider art collectie.

„Al tijdens mijn studie kwam ik erachter dat veel musea te weinig denken vanuit het publiek

„Ze konden hun problemen kwijt in hun muziek, maar konden in de samenleving niet overleefd blijven

FOTO UNITED PHOTOS/TOUSSAINT KLUITERS